

Hur blev engelskt /w/ ett marginellt fonem i svenskan?

Många språk i världen har så kallade ”marginella fonem” d.v.s. fonem med begränsad distribution och/eller frekvens. En underkategori till dessa består av fonem importerade från andra språk genom lånord. Fenomenet är ganska vanligt eftersom vart femte språk i världen tycks ha minst ett importfonem (Maddieson 1984). Denna presentation kommer att fokusera på det engelska fonemet /w/ som kan förekomma i ansatsposition i uttalet av engelska lånord i svenskan. Med hjälp av uttalsbeskrivningarna i sju upplagor av Svenska Akademiens Ordlista från 1923 till 2015 kommer det att illustreras hur detta engelska segment blev ett marginellt fonem i svenskan. Importgraden för segmentet operationaliseras genom tilldelning av en siffra mellan 0 och 1 för varje möjlig förekomst i varje upplaga. Om ordet stavas med <v> eller om uttalsbeskrivningen bara innehåller [v] tilldelas värdet 0 (ingen import) i t.ex. *vinsch* eller *tweed* [tvid]. Tvärtom blir värdet 1 (full import) om uttalsbeskrivningen bara innehåller ett vanligt eller upphöjt ”o” i ansatsposition i t.ex. *walkie-talkie* [oåkitåki] eller *tweet* [t^oit]). Vid fall med två uttalsvarianter (w eller v) tilldelas [w] som första variant värdet 0,6 (partiell import) i t.ex. *weekend* [°ikend / vikend] och som andra variant 0,4. Beräkningarna visar att import av /w/ började registreras i SAOL i och med upplagan 1986 då den genomsnittliga importgraden var 27 procent och har gradvis ökat till 68 procent år 2015. I analysen av senaste upplagan fanns det 50 ord med ett ansats-/w/ i originalformen och av dessa kunde hela 38 uttalas med ett importerat [w]. Dessutom har importgraden för /w/ i nyinlånade engelska ord varit 100 procent sedan 2006. Följaktligen finns det idag till och med minimala par som ”twist vs. twist” och ”svisch vs. swish”. Denna diakrona utveckling kommer att förklaras med hjälp av begreppen *kontaktintensitet* (Thomason 2001) inom kontaktlingvistik och *inlärningssvårighet* inom andraspråksfonetik (Flege 1995).

Referenser

- Flege, J. E. (1995). Second-language Speech Learning: Theory, Findings, and Problems. I: Strange, W. (ed.), *Speech Perception and Linguistic Experience: Issues in Cross-language Research*. York Press, Timonium, MD, 229–273.
- Maddieson, I. (1984). *Patterns of Sounds*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thomason, S. G. (2001). *Language Contact: An Introduction*. Washington, D.C.: Georgetown University Press.